

193 / 12.03.2015 v

РЕЦЕНЗИЯ

за заемане на академичната длъжност "професор"
на доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев в професионално направление
"Икономика", по научна специалност "Статистика и демография
(Статистика)" по обявен конкурс от Икономически университет – Варна

ДВ 93/11.11.2014 г.

РЕЦЕНЗЕНТ: проф. д-р Веселка Христова Павлова – ръководител на
катедра "Статистика и иконометрия" при Университета за национално
и световно стопанство – София - професор и доктор по икономика
в професионално направление 3.8 "Икономика" по научна
специалност "Статистика и демография"

1. Основание за написване на рецензията

Основанията за написване на рецензията са:

- Заповед №РД 06-21/05.01.2015 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за назначаване на научно жури на основание чл. 81 ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна във връзка с чл. 4 от ЗРАС и решение на факултетния съвет на факултет "Информатика" от 15.12.2014 г.
- Решение на заседание на научното жури, състояло се на 14.01.2015, на което съм определена за рецензент по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност "професор" по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика и научна специалност Статистика и демография.

2. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен за заемане на академичната длъжност "професор" по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика и научна специалност „Статистика и демография (Статистика)“ за нуждите на Икономически университет – Варна. Обявата е публикувана в ДВ 93/11.11.2014 г.

3. Кандидат за конкурса

Доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев е единствен кандидат по конкурс за академичната длъжност "професор" по професионално направление 3.8. "Икономика" и научна специалност "Статистика и демография", обявен за нуждите на Икономически университет - Варна

4. Професионална характеристика на кандидата

Веселин Иванов Хаджиев е назначен като асистент в катедра "Статистика" в Икономически университет - Варна през 1984 г. Като асистент, старши асистент, главен асистент и доцент той е водил упражнения, семинарни занятия и лекции със студенти както от специалност "Статистика", така и от други специалности в ОКС "бакалавър" и ОКС "магистър". Чете лекции по широк кръг от дисциплини, като: статистика, статистика на външната търговия, банкова статистика, финансова иконометрия, статистически и иконометричен софтуер, иконометричен анализ и др.

Доц. Хаджиев има богата и разностранна научно-изследователска дейност. Основната част от нея е публикувана в 3 монографии студии, 12 статии, 10 научни доклада и 6 учебници и учебни помагала. 14 от публикациите са в реферирани издания (4 в областта на икономиката), а 8 от тях са публикувани в издания с импакт фактор, които са в научната област "медицина". Личният импакт фактор на кандидата за професор е 5.974.

Доц. В. Хаджиев има участие в 7 научно-изследователски проекта, като на два от тях е ръководител. Резултатите от болшинството от тях са публикувани. Анализът на научно-изследователската дейност на доц. Хаджиев дава основание да се открият следните основни направления в научните му интереси: статистика на външната търговия, банкова статистика, разработване на биометрични модели, приложение на статистически и иконометричен софтуер и др.

От 2007 г. доц. Веселин Хаджиев е ръководител на катедрата по "Статистика" при Икономически университет - Варна, където много ефективно и успешно ръководи, организира и координира учебно-преподавателската и научно-изследователската работа на преподавателите.

От 2011 г. доц. Хаджиев е заместник ректор по научно-изследователската дейност при Икономически университет – Варна, което му дава възможност да ръководи и участва в множество проекти.

Доц. Хаджиев притежава диплома за образователна и научна степен "доктор" № 25381/28.09.1998 г. Той притежава и Свидетелство за научно звание "доцент" № 21577/09.12.2002 г.

5. Количествена и съдържателна характеристика на представените по конкурса научни трудове

5.1. В конкурса за професор доц. Веселин Хаджиев кандидатства с една **основна самостоятелна монография**, озаглавена "Специализация на износа в съвременните условия на международна търговия". Тя е написана на 242 страници. По мое мнение монографията представлява завършено теоретико-приложно изследване на специализацията на износа за периода на съществуване на Световната търговска организация (СТО). Основният принос се свежда до анализа на специализацията на износа, който умело е характеризирани както на базата на мащаба на различните

икономики и потенциалните им възможности за износ, така и до утвърдилите се вече традиционни пазарни позиции и непазарни инструменти за налагане на нова специализация.

Монографичното изследване акцентира върху пет основни типа проблеми, чието умело решение е представено от автора:

- Международната търговия в условията на глоболизираща се икономика е представена като основната среда, в която се формира износа по основни направления. На тази база авторът убедително доказва, върху обема и специализацията на износа осезаемо влияние оказва мащабът на икономиките;
- Теоретичните и емпирични аспекти на специализацията на износа са изведени на базата на класическите подходи, чиито предимства и ограничения са изведени аргументирано от автора. Приносен характер има разработеният обобщен подход за изследване на специализацията на износа. Той е доказан на базата на конкретни емпирични изследвания при функционирането на Световната търговска организация. Като аргументация авторът също прилага и серия от статистически изследвания на Световната банка, България и ЕС, Румъния и ЕС, Унгария и ЕС, Централна и Източна Европа и ЕС, големи развиващи се пазари и търговски блокове и други. Доц. Хаджиев предлага оригинален обобщен подход за изследване специализацията на износа, при който се разграничават страните, изнасящи високотехнологични стоки от тези - изнасящи нискотехнологични продукти и суровини. За формиране на условното сравнително предимство се въвеждат матрица и вектор на общо проявени сравнителни предимства;
- Сравнителните предимства в съвременните условия на международна търговия се третират от различни аспекти. Изследването на дивергенцията и специализация на износа е предпоставка за разкриването и обосноваването на връзката между асиметричната специализация на износа и задълбочаващата се дивергенция между страните. За доказването на тезите авторът е провел емпирично

изследване на специализацията на износа чрез обобщения подход за периода 1995 - 2011 г., през който функционира СТО. Предлага се оригинален анализ на специализацията на страните чрез вектори на общо проявени сравнителни предимства като на база матрицата на общо проявени сравнителни предимства и на йерархичния кластерен анализ се извършва оригинална многомерна групировка.

- Обосновано е наличието на значителна неравномерност в обобщената специализация на страните, членки на СТО Съвместното използване на многомерната класификация по страни и стокови потоци дава основание да се направят по-задълбочени изводи, чрез които аргументирано е доказана асиметрична специализация на износа;
- Направен е задълбочен критичен преглед на множество програми, изпълнявани от МВФ, Световната банка, Европейския съюз и пр., които целят намаление на последствията от дивергенцията между страните, които по мнението на автора по-скоро "консервират различията, отколкото да ги притъпяват".

5.2. По мое мнение публикациите на доц. В. Хаджиев в областта на **статистическите изследвания във външната търговия** определят **основно** както научните му интереси, така и приносите му. Поради това накратко ще представя моето становище и относно другите разработки на кандидата в тази област.

Студията "Коинтеграционен анализ на еластичността на износа и вноса спрямо валутния курс" е базирана на приложението на коинтеграционния подход. Приносният акцент в нея е свързан с разработването от автора на иконометричен модел, с помощта на който се изследва както краткосрочната, така и дългосрочната еластичност на износа и вноса спрямо валутния курс за периода 1996-2000 г. Авторът извежда и предлага оригинални решения на редица специфични проблеми, отнасящи се до наличието и характера на нестационарността на динамичните редове, в резултат на което обосновава тезата, че за пълно

обхващане на ефекта от променящия се валутен курс може да се използва частично ажустиран модел на Khan и Ross.

В областта на статистиката на външната търговия доц. Хаджиев е публикувал и четири самостоятелни статии с общ обем 61 стр. Специално заслужава да се отбележи фактът, че една статия е публикувана в реферирано списание на български език, а две – в реферирани издания на английски език. Последните са много тясно свързани с представената за рецензиране монография. Акцентите в тези статии са поставени върху актуални проблеми, свързани с доказване на наличието и хроничността на асиметричната специализация на износа в условията на либерална международна търговия. Като допълнение с основното групиране на страните се прави и групиране на потоците от стоки по секции на Стандартната международна търговска класификация. Предлага се обобщен подход за обосноваване на факта, че голяма група от страни постига относително сравнима специализация в износа предимно на понискообработени продукти, а малка група от страни се специализира в износа на предимно по-високо обработени продукти, което е доказателство за асиметричния характер на износа. За разлика от традиционните изследвания на специализацията на износа, доц. Хаджиев за първи път се базира на теоретичните концепции на Крюгман и неговата Нова търговска теория. Приема се, че специализацията се формира и утвърждава не само благодарение на относителните предимства, но и благодарение на мащаба, компетенцията, предимство на първия, несъвършената конкуренция и пр.

5.3. Статистическото изследване на търговските банки оценявам като втори основен акцент в научната и публикационната дейност на доц. Хаджиев. В тази област той има съавторство в една монография, 1 самостоятелна статия, прелечатана и на руски език и две статии в съавторство, едната от които в реферирано списание. Приносните моменти в тях се свеждат до два основни: изследване на оперативната ефективност на търговските банки чрез метода DEA и изследване на обезценката на кредитите от търговските банки. За решаването на редица проблеми в тези

области, доц. Хаджиев предлага разработването на оригинални модели, които му дават възможност да достигне до значими резултати относно оперативната ефективност и управление на обезценката на кредитите. Умело приложеният метод за анализ на сравнителната ефективност дава възможност да се разработи конкретен модел с пет променливи, който е специфициран чрез приложението на специализирания софтуер DEA Solver Pro. Нещо повече, авторът доказва, че моделът с постоянна ефективност от мащаба дава възможност да се определи конкретно кои банки действат ефективно.

В тази област доц. Хаджиев има и участие в монография, което се конкретизира в изграждане, оценка и интерпретация на модел за характеризирание на политиката на търговските банки по обезценка на кредити. Основните идеи на автора намират разширяване и задълбочаване и по линия на използването на иконометрични модели за оценка влиянието на различни фактори върху склонността на търговските банки за обезценка на кредити, респективно „заглаждане“ на финансови резултати.

5.4. Трето основно направление от научните и практико-приложни интереси на доц. В.Хаджиев е свързано с **доказването на прилагането на статистически методи за анализ в интердисциплинарни области** в частност за целите на биометричните модели за оценка на риска. В това направление кандидатът има 11 публикации – статии и доклади, една от които самостоятелна и другите в съавторство с водещи специалисти. Те са фокусирани върху изследвания на рака на простатната жлеза при мъжете. Основно е акцентирано върху приложението на прогностични биометрични модели за оценка на риска и биометрични модели за преживяемост. Оригинално авторът за пръв път в статистическата практика утвърждава биометричните модели и номограмите като мощно средство за валидация. За подобряване качествата на биометричните модели доц. Хаджиев предлага да се изследват факторите, определящи различни пред или след оперативни рискове. Приносен характер има проектирането и изграждането на информационната база, оценката и тестването на биометрични модели

чрез използване на логистична регресия, COX регресия, log-rank test, χ^2 test и др.

5.5. Специално следва да се отбележи голямата активност на Доц. Веселин Хаджиев по отношение на участието му в научно-изследователски проекти. Той е бил ръководител на 3 проекта, един от които по ОП "Развитие на човешките ресурси". Тези проекти са свързани с качеството на обучението на докторанти, тенденциите и предизвикателствата пред развитието на икономиката и електронния бизнес. Доц. Хаджиев има и участие като експерт в други пет проекта, които предимно са финансирани от ИУ- Варна.

5.6. Доц. Веселин Хаджиев е член на съюза на учените в България.

5.7. Доц. Веселин Хаджиев е бил член на 4 журита по смисъла на ЗРАСРБ.

5.8. Доц. Хаджиев е бил научен ръководител на един успешно защитил докторант и понастоящем е ръководител на още един.

6. Количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа

6.1. Количествена оценка

Доц. Веселин Хаджиев е приложил справки за учебната си натовареност, свързана с обучението на студенти от ОКС "бакалавър" и ОКС "магистър" за период от четири учебни години. Средногодишната му натовареност е над 300 часа основно по четири статистически дисциплини, част от които се преподават на студенти от специалност "Статистика и иконометрия", а друга част – на студенти от други специалности.

6.2. Качествена оценка

Според мен, качествената оценка трябва да се направи в два аспекта. Първият е свързан с участието на доц. Веселин Хаджиев в

разработването на много голям брой (12) учебни програми, 6 от които за обучение в ОКС "бакалавър", 5 – за обучение в ОКС "магистър" и 1 – за обучение в ОНС "доктор". Вторият аспект естествено се отнася до учебниците и учебните помагала на които доц. Хаджиев е автор/съавтор. Специално следва да се отбележи, че той разработва и оригинален профил на обучението по статистика в съвременното информационно общество.

Доц. Хаджиев е автор на три учебника и учебни помагала и е съавтор на още три. Учебникът по "Икономическа статистика" има три преработени и допълнени издания, а този по "Статистика на външната търговия" – две. Последното трето издание на учебника по "Икономическа статистика" (2008 г.) е хармонизирано с методологията на националната ни статистика и изискванията на Евростат, МВФ и други международни институции. Положителна оценка заслужава фактът, че авторът е следвал еднотипна структура за отделните глави, която е подчинена на теоретично описание на категорията, методологията на статистическото наблюдение, специфичните групировки и подходи, които са илюстрирани с подходящо подбрани примери. В областта на статистиката на външната търговия като цяло има написани малко учебници, един от които е този на доц. Хаджиев. Изданието е подготвено за използване в дистанционна форма на обучение. То включва както основните системи за отчитане на външната търговия, така и симулиране и изследване на външноикономически неравновесия, предизвикани от асиметрична търговия, което пък е един от акцентите на монографичния труд на доц. Хаджиев. Учебното помагало по "Статистически и иконометричен софтуер" има като последно трето допълнено и преработено издание, в което по оригинален начин са включени допълнително анализът на корелационни зависимости и на временни редове чрез актуални методи като непараметричен корелационен анализ, Logit и Probit регресия, ARIMA модели и др. чрез практическото приложение на пакетите Statistica, SPSS и Excel.

7. Идентифициране на приносите в научно-изследователската работа

7.1. Справката за научните и научно-приложните приноси, съдържащи се в публикациите на доц. Веселин Хаджиев е изготвена добросъвестно и коректно. Изведените приноси са резултат от неговите научни изследвания, извършени в две основни по мое мнение направления: статистическо изследване на външната търговия (в частност на износа) в съвременните условия на глобализация и по отношение на приложението на статистически измерители и методи при интердесциплинарните изследвания (в частност при анализа на дейността на търговски банки и биометричните изследвания):

- Доц. Хаджиев прави аргументирано и критично обобщение на състоянието и перспективите за развитие на международната търговия в условията на глобализация. Тези изследвания са предимно икономически и в частност статистически, но доколкото ми е известно са първи по рода си в специализираната литература;
- Приносен характер имат и изследванията му върху измененията на износа и влиянието им върху асиметрията в тази област. При това износет на високотехнологични стоки и услуги, който естествено е свързан със създаването на висока добавена стойност постепенно се утвърждава като предимство на страните, които имат висока конкурентноспособност и е предпоставка за задълбочаващата се дивергенция между страните. В резултат на този иновативен изследователски подход на сравнителните предимства доц. Хаджиев предлага да се отчита дялът на определен стокос поток за дадена страна в световния износ, а не дялът на стокосия поток на дадена страна в износа на тази страна;
- Оригинално емпиричното доказване на хипотезата за наличието и хроничността на асиметрична специализация на износа в съвременните условия е базирано на решаването вкл. и чрез статистически подходи на редица информационни и методологически и пр. проблеми. Нещо повече, въз основа на прилагането на коинтеграционния подход авторът е разработил иконометричен модел се оценява еластичността

на износа и вноса на България, на базата на който се достига до значими обобщения за краткосрочната и за дългосрочната еластичност на външната търговия спрямо валутния курс.

- За статистическата гилдия от голямо значение е доказването на практическото приложение на множество специфични статистически измерители и методи за анализ в различни области. Според мен в това отношение доц. Хаджиев има особено значим принос. Със своите задълбочени изследвания в областта на съществени аспекти от дейността на търговските банки той доказва реалната и обективна възможност чрез приложението на метода за анализ на сравнителната ефективност изследваните търговски банки да се определят като ефективни и неефективни. Това естествено се постига на базата на специално разработени иконометрични модели, част от които се базират на т. нар. панелна регресия, чрез които авторът по оригинален начин прави много съществени изводи за склонността на българските търговски банки да обезценяват кредити с цел манипулиране на финансови резултати (факт, на който сме свидетели и през последните месеци);
- Друга област, в която пряко и широко приложение намират статистическите методи е медицината. Тук доц. Хаджиев, естествено в сътрудничество с водещи тесни специалисти, апробира и като резултат препоръчва приложението на прогностичните номограми за оценка на риска при лечението на рак на простатната жлеза с четири детерминиращи фактора. При това той предлага и интересни собствени решения на множеството възникващи информационни и конкретни статистически проблеми. Специално следва да се отбележи, че род публикации са предимно в рефирирани издания, някои от тях с импакт фактор. Нещо повече, в авторските колективи доц. Хаджиев винаги се винаги се представя като преподавател от катедра Статистика на Икономически университет-Варна, което допринася за повишаване както на имиджа на ръководената от него катедра "Статистика", така и на ИУ-Варна.

Съвременният профил на различните форми на обучението по дисциплината "Статистика" е област, която вълнува всички преподаватели. Висока оценка заслужава фактът, че доц. Хаджиев като ръководител на едноименната катедра в ИУ-Варна акцентира професионално отговорно и иновативно върху решаването на този проблем както чрез многобройните си учебници и учебни помагала, така и чрез създаването на умения у студентите за работа със съвременни софтуерни продукти и за прилагане на дистанционната форма на обучение.

8. Критични бележки и препоръки

Цялостната богата и целенасочена научно-изследователска и преподавателска работа на доц. Веселин Хаджиев не дават основание за формулирането на съществени бележки. Без да омаловажавам положените от него усилия, които са довели до неоспорими положителни резултати, бих си позволила за направя две бележки:

- Ако кандидатът беше приложил разделителни протоколи (каквато е обикновено практиката), указващи конкретното му участие в редица публикации и проекти, оценяването на личните му приноси щеше да се улесни в голяма степен. Тази констатация се отнася най-вече до прилагането на прогностичните биометрични модели за оценка на риска;
- Един допълнителен акцент при изследванията на приложението на статистически методи във външната търговия би могъл да бъде свързан с изследването на структурните изменения (основно според Стандартната международна търговска класификация Рев. 4) и тяхното влияние върху асиметрията на износа в динамичен аспект.

Позволявам си на направя и една препоръка - Като ръководител на катедра "Статистика" и като преподавател да съдейства за по-доброто обезпечаване на обучението на студентите от специалността с учебници и учебни материали по специализиращите дисциплини и да предприеме конкретни мерки за издигане на престижа на специалността сред кандидат-студентите на ИУ-Варна;

9. Заключение

9.1. Като цяло считам, че доц. д-р Веселин Хаджиев е спазил всички основни количествени и качествени изисквания на Икономически Университет - Варна за заемане на академичната длъжност "професор" по отношение на научно-изследователската работа.

9.2. Според мен, представените документи от доц. д-р Веселин Хаджев съответстват на изискванията на чл. 77 от Правилника за условията и реда за придобиването на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна и по-конкретно за заемане на академичната длъжност "професор". Изискванията са спазени както по отношение на разработването и публикуването на монографичен труд, така и на количествените критерии за брой публикувани студии, статии и научни доклади. Налице са писмени доказателства за проведената учебната дейност на кандидата, за издадените учебници и учебни пособия, за наличието на един защитил и един обучаващ се докторант. Кандидатът е систематизирал много добре документалните доказателства.

9.3. Доц. д-р Веселин Хаджиев е добре познат в научните среди и особено сред занимаващите се с преподавателска и научно-изследователска работа в областта на статистиката и иконометрията. Доказателство за това е приложената справка за 12 цитирания в издания на български и на английски език.

9.4. В резултат на направения обстоен преглед на персоналната характеристика на кандидата, изчерпателната количествена и качествена оценка по критериите и показателите за учебната и научно-изследователската дейност считам, че с пълна убеденост мога да предложа на членовете на уважаемото жури да гласуваме единодушно "за" заемането на академичната длъжност "професор" от доц. д-р Веселин Хаджиев, който отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за условията и

реда за придобиването на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна за заемане на академичната длъжност “професор”.

София, 11.03.2015 г.

Рецензент:

(M)

/проф. д-р Веселка Павлова/

РЕЦЕНЗИЯ

199/12.03.2015 г.

по обявен конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в област на висшето образование 3. „Стопански, социални и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научно направление „Статистика и демография“ (Статистика) за нуждите на катедра „Статистика“ при Икономически университет – Варна с единствен кандидат доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев

Рецензент: проф. д-р ик.н. Димитър Стефанов Радилов

научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография“, преподавател в Икономически университет – Варна

1. Основание за написване на рецензията

е решението на факултетния съвет на факултет „Информатика“ с което съм избран за член на Научното жури, назначено със Заповед на Ректора на Икономически университет – Варна № РД-06-21/05.01.2015 г., да проведе процедурата и Решение на първото заседание на Научното жури за избор на председател, рецензенти и изготвящи становища на което съм избран за рецензент (протокол №1/14.01.2015 г).

2. Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, научна специалност „Статистика и демография“ (Статистика) е обявен за нуждите на катедра „Статистика“ към факултет „Информатика“ на Икономически университет – Варна. Обявата за конкурса е публикувана в Държавен вестник, бр. 93 от 11.11.2014 г.

3. Кандидат по конкурса

По конкурса е подал документи само един кандидат. Това е доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев, ръководител на катедра „Статистика“ в Икономически университет – Варна.

4. Персонална характеристика на кандидата

Веселин Иванов Хаджиев е роден на 08.03.1958 г. в с. Бояново, Ямболска област. Завършил е ВИНС „Д. Благоев“ – Варна през периода 1977 – 1982 г. с квалификация „Икономист“ по обработка на данни. Ползва права на бакалавър и магистър. Има втора квалификация „Правоспособен преподавател по икономически дисциплини“. Работил е в Автокомбинат – Ямбол като „Програмист, проектиране, изграждане и обслужване“ на информационната система на предприятието през периода 09.1982 – 05.1984 г. и в Териториален информационно – изчислителен център – Варна като „Програмист, проектиране и програмиране на бази данни за външни клиенти“ през периода 05.1984 – 10.1984 г. След успешно издържан конкурс по „Теория на статистиката и икономическа статистика“ постъпва като редовен асистент в катедра „Статистика“ на Икономически университет – Варна (10.1984 г), ст. асистент (1987 г), гл. асистент (1993 г). Защишава успешно дисертация като докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Статистика“ и получава образователна

и научна степен „Доктор“ по научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография“ през 1998 г. Диплома на ВАК №25381/28.09.1998 г. с протокол №16/02.06.1998 г. Получава научното звание „Доцент“ по научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография“ по конкурс, обявен от Икономически университет – Варна (свидетелство на ВАК №21577 от 09.12.2002 г., Научна комисия 16, протокол №11 от 01.10.2002 г).

Доц. д-р Веселин Хаджиев заема изборните длъжности: ръководител на катедра „Статистика“ през периода (2007-2011) и (2011 -) и зам.-ректор по научно-изследователската дейност (2011 -).

В ИУ-Варна е преподавал по дисциплините „Статистика“, „Въведение в статистиката“, „Статистика на външната търговия“, „Банкова статистика“, „Финансова иконометрия“, „Статистически и иконометричен софтуер“, „Технически анализ“ и др. Преподава във ВСУ „Черноризец Храбър“ учебната дисциплина „Митническа статистика“. По програма „Еразъм“ е изнасял лекции в Университета в Екс ан Прованс, Франция, през м. 05.2006 г. по учебната дисциплина „Методи за иконометрично моделиране на финансови серии и иконометричен софтуер“. Участвал е в журита по смисъла на ЗРАСРБ: за защита на дисертационни трудове (2012, 2013 и 2014) и за заемане на академична длъжност (2011). Научен консултант на 2 докторанти на самостоятелна подготовка от които 1 е защитил успешно дисертация. Участвал е в редакционните колегии на библиотека „Проф. Цани Калянджиев“ (2011 -) и на списание „Известия на ИУ-Варна“ (2011 -). Участвал е като ръководител на 2 и експерт в 1 международни конференции. Член е на академичния съвет на ИУ-Варна (2011 -), на факултетните съвети на факултет „Информатика“ (2007 -) и на Стопанския факултет (2007 -), ръководител на Постоянната комисия по НИР (2011 -) и на 4 други комисии (2008 и 2011 г). Ръководил е 2 научно-изследователски проекта (2013 – 2015, 2012) и е бил експерт в 4 други научни проекта (2013-2014, 2013, 2010-2012 и 2008-2011 г). Участвал е в специализация по „Информационни технологии“, организирана от Министерството на образованието, младежта и науката (10.2010 г). Член е на Съюза на учените в България.

Общата ми оценка за дейностите на доц. д-р Веселин Хаджиев, свързани с участието му в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, е че той утвърден и известен като преподавател, изследовател и администратор.

5. Количествена и съдържателна характеристика на представените научни трудове след последната процедура

Тя се основава на чл. 29 т.1-4, чл. 29, а от ЗРАСРБ и чл. 60 и 62 от ППЗАРАСРБ и на чл. 77, т.3 и т.4 във връзка с чл. 86, ал. 2-4 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна.

Общият брой на декларираните научни публикации на доц. д-р Веселин Хаджиев е 56 с обем от 1824 стр. От тях самостоятелни са 29 с обем 1334 стр. В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ той участва с 31 публикации с обем 1229 стр. (таблица 1).

Таблица 1.

Научна продукция за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“

№	Вид на публикациите	Общо		От тях в реферирани издания		от тях с импакт-фактор	
		броя	стр	броя	стр	броя	стр
1	Монографии	2	260				
2	Студии	1	41				
3	Научни статии	12	111	9	86	3	8
4	Научни доклади	10	43	5	10	5	18
5	Учебници	4	648				
6	Учебни помагала	2	126				
	Общо	31	1229	14	96	8	18

Необходимо е да се отбележи, че представените научни трудове са рецензирани и публикувани в утвърдени издателства като: „Наука и икономика“ при ИУ-Варна, „Известия. Списание на ИУ-Варна“, „Народостопански архив“ при СА „Д.А.Ценов“ – Свищов, „Икономическа мисъл“ при Института за икономически изследвания на БАН и на английски език в „Eurasian Journal of Economics and Finance“, Socio-economic Research Bulletin на Одеския държавен икономически университет (Украйна), Technology Education Management Informatics (TEM Journal), в Херсонския национален технически университет (Украйна), UROLOGY на англ. език и др.

В структурно отношение рецензираната продукция включва 2 монографии (1.1 и 2.1), 1 студия (3.2), 12 научни статии от тях 3 на англ. език (10.7, 14.11 и 15.12) и 1 на украински език (9.6а), 10 научни доклада от тях на англ. език 8 (7.4, 12.9, 17.2а, 18.3, 18.3а, 21.6а, 22.7а, 25.10). Означените със символа „а“ публикации на англ. език не се включват в общия брой публикации по конкурса, 4 учебника (26.1, 27.2, 28.3 и 29.4) и 2 учебни помагала (30.5 и 31.6). От общо 31 научни публикации 15 са в реферирани издания, а 8 са с импакт-фактор. По тематични направления публикациите са: 1) изследвания на външната търговия; 2) изследвания на търговски банки; 3) прогностични биометрични модели за оценка на риска; 4) учебници и учебни помагала и 5) други публикации.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Веселин Хаджиев:

- има образователна и научна степен „доктор“ от 1998 г., т.е. повече от 16 години;
- заемал е академичната длъжност „доцент“ от 12 години, т.е. повече от две години;
- представил е за участие в конкурса монографичен труд на тема: „Специализация на износа в съвременните условия на международната търговия“, който отговаря на изискванията на чл.

29, т.3 от ЗРАСРБ, чл. 60 т.3 от ППЗРАСРБ и чл.77 т.3 от Правилата на ИУ-Варна.

- има повече от 6 научни статии;
- има повече от 6 научни доклада;
- участвал е в написването на 4 учебника от тях 2 самостоятелно;
- има участие в 2 учебни помагала от тях 1 самостоятелно;
- ръководил е двама докторанти от които единият е защитил успешно дисертация за ОНС „доктор“, а другия работи в законоустановения срок.

Монографията с която кандидатът участва в конкурса е на тема: „Специализация на износа в съвременните условия на международната търговия“. Тя е в обем 241 стр. Обсъждана е в катедра „Статистика“ с препоръка за публикуване (протокол №7/17.04.2014 г). Рецензенти са: проф. д-р ик.н. Димитър Радилков и проф. д-р Данчо Данчев. Отпечатана е в библиотека „Проф. Цани Калянджиев“, книга 33, издателство „Наука и икономика“, Икономически университет – Варна през 2014 г.

Монографията е в обем 241 стр. от тях 8 стр. резюмета на български, руски, английски и немски език и използвани съкращения. В структурно отношение включва: въведение – 6 стр., изложение – 185 стр., разделено на четири глави, заключение – 5 стр., използвани източници 185 заглавия, в т.ч. 25 на български и 160 на английски език от тях 32 статистически годишници на Световната банка, Световната търговска организация, ООН, ЮНЕСКО и др. и 8 електронни адреса и 15 приложения.

Монографията като цяло притежава всички необходими елементи на завършен научен продукт.

Във въведението е обоснована актуалността на монографичното изследване на специализацията на износа в съвременните условия на международната търговия, тезата, целта, обекта и предмета на изследване. Отбелязано че все още няма разработени и апробирани подходи за изследване на специализацията на износа и като цяло в международната търговия. „Цел на монографията е на основата на обобщения на теорията на международната търговия, в условията на глобализираща икономика, да се предложи и експериментира методика за изследване и оценка на специализацията на износа и връзките ѝ с дивергенцията при разпределение на богатата от икономическия растеж“ (стр. 16).

В първа глава „Международната търговия в условията на глобализираща се икономика“ се разглеждат новите ѝ феномени глобализация, регионализация и институционализация. Обосновава се необходимостта от търсене на допълнителни подходи за изследване специализацията на износа.

Във втора глава „Теоретични и емпирични аспекти на специализацията на износа“ авторът прави преглед на класически и модерни подходи за изследване на специализацията. Посочва съвременни изследвания за специализацията на износа. Предлага използване на обобщен подход за изследване на специализацията на износа, основан на вектор от евклидови разстояния.

В трета глава „Сравнителни предимства на съвременните условия на международната търговия“ се разглежда обхвата на статистически данни за

износа, използваните стокови класификации, експериментира се предложени от него иновативен обобщен подход за изследване на специализацията на износа с вектори на евклидови разстояния. Използват се многомерни методи за експеримент на общо проявените сравнителни предимства на износа по страни и стокови групи с йерархичен клъстър анализ и дендрограми.

В четвърта глава се разглежда дивергенцията и специализацията на износа, породени от глобализацията, от класификациите по страни, от асиметричната специализацията на износа и от политиките, свързани с устойчивата специализацията на износа.

В заключението са изведени най-важните обобщения и изводи от изследването на специализацията на износа в съвременните условия на международната търговия.

В публикация № 14.11 на английски език се представя развитието на предложени подход за общо проявените сравнителни предимства, предложени от Бела Балаша и метрификацията, предложена в монографията (1.1) и в публикациите 13.10 и 11.8. Доказва се, че използването на абсолютни обеми и на относителни дялове по СМТК води до аналогични резултати, макар и в различни евклидови пространства.

В статията № 11.8 се доказва наличието и хроничността на асиметричната специализацията на износа в условията на либералната международна търговия – във връзка с възникване и развитие на дивергенцията между страните. За графична илюстрация на асиметрията се използват хистограми. Най-голямо предимство имат страните при износа на нискообработени стоки и се различават в най-голяма степен при износа на високообработени стоки. Статията е публикувана в списание „Народостопански архив” – Свищов.

В статия № 13.10 се развиват идеи, анонсирани в публикация 11.8. Авторът стъпва на класическите подходи на Бела Балаша и Томас Волрат. Предлага подход на общо проявените сравнителни предимства като инструмент за изследване на специализацията на износа общо за световното стопанство за да докаже формирането на устойчива закономерност.

В студията № 3.2 се изследва еластичността на износа и вноса на България спрямо валутния курс с помощта на коинтеграционен анализ.

На изследвания на търговските банки са посветени 5 публикации. В статията № 4.1 се прави анализ на сравнителната ефективност и нейното приложение в банковия сектор. В нея за първи път в България се представя метода „Data Envelopment Analysis” (DEA). Построен е модел с постоянна възвращаемост с три входящи и две изходящи променливи. Използва се специализиран софтуер DEA Solves Pro.

В статията № 9.6 се доразвиват идеи от статия № 4.1 Направено е изследване на сравнителната ефективност на всички търговски банки през 2013 г. Построени са два вида модели: с постоянна и с променлива възвращаемост с четири входящи и пет изходящи променливи. Получените резултати показват, че ефективна е дейността на 4 банки от първа група, 7 банки от втора група и 4 банки от трета група за модела с постоянна възвращаемост.

Публикацията № 9.6 е препечатана без промени в списанието на Херсонския национален технически университет на украински език.

Публикацията с №2.1 е част колективна монография с автори Ф. Филипова и др. Частта на автора в обем 18 стр. и може да се класифицира като статия. Авторът участва със създаване на база данни, построяване на множествен линеен регресионен модел с 11 променливи в три варианта и тълкуване на значимите регресионни коефициенти.

В статията № 10.7 отпечатана на английски език е направено панелно изследване на обезценката на кредити. Тя е в съавторство. Построен е специфичен иконометричен модел в три варианта.

Статията № 10.7 е препечатана в списание „Икономика и управление“ без съществени промени с цел популяризация на резултати от публикацията на английски език № 10.7.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ демонстрира своите знания и изследователски умения при построяване и анализ на прогностични биометрични модели за оценка на риска в медицинските изследвания. Личния му принос е в проектиране и изграждане на информационни бази данни, оценка и тестване на биометрични модели чрез логистична регресия, ROC анализ, X^2 – тест и други техники, както и в построяване на номограми за валидиране и изследване на надеждността на моделите чрез рандомизирани извадки. Резултатите от тези изследвания са представени на английски език в серия от публикации с №№17.2, 6.3, 7.4, 18.3, 21.6, 22.7, 8.5, 24.9, 23.8, 25.10 и 12.9. Те са публикувани като научни статии (6.3, 7.4, 8.5, 12.9) и като научни доклади (24.9, 23.8, 25.10, 18.3, 21.6, 22.7) в съавторство. Три от статиите и 5 от докладите са с импакт-фактор.

В отделна група са дадени учебници и учебни помагала. Те са два самостоятелни учебника №27.2 Статистика на външната търговия (2010, второ преработено издание) и №26.1 по „Икономическа статистика“ (2008, трето преработено издание) и в съавт. учебник №28.3 по Статистика (2010, гл. IV) и №29.4 по „Статистически и иконометричен софтуер“ (2009, трето преработено и доп. издание, глави 1, 2, 3, 4 и 9) и две учебни помагала с №30.5 Справочник по статистика с формули, контролни задачи и тестове (3-то преработено изд. от 2004 г) самостоятелно и №31.6 Сборник от решени и нерешени задачи по Въведение в статистиката в съавт. (гл. V). Учебниците с №№28.3, 29.4 и 27.2 и учебното помагало №31.6 са обсъждани и рецензирани. Те са на добро научно равнище и могат да се използват успешно при обучение на студентите в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“.

В раздел „Други“ са дадени четири научни доклада. Те са изнесени и обсъждани на научни конференции, а именно:

- № 16.1 Обучението по статистика в информационното общество – състояние и насоки за развитие. В него се предлага промяна на знанията и уменията на студентите от спец.: „Статистика и иконометрия“ и се дават насоки за актуализиране на учебния план. Докладът е изнесен на Юбилейна научна конференция с международно участие, организирана от катедра „Статистика“ през 2006 г., с. 339 – 344.
- № 19.4 Технологиите и обучението по статистическите дисциплини. В него се анализира влиянието на новите технологии

върху обучението по статистическите дисциплини и се правят препоръки за развитието му. Изнесен е на международна научна конференция в ИУ-Варна през 2013 г., стр. 343-347.

- № 20.5 Икономическия растеж и бюджетния дефицит. Научен доклад изнесен на научна конференция в УНСС през 2012 г. В него се разглежда планирането и изпълнението на държавния бюджет с дефицити или излишъци. Използва се теоретичен модел на корелационната зависимост и нелинеен регресионен модел. Направените изводи непотвърждават убедително тезата за балансиран бюджет, за бюджетния дефицит до 3 % и за икономическия растеж до 3 %.

Представените научни публикации по количество и съдържание, както и учебниците и учебните помагала ми дават основание да направя заключението, че кандидатът доц. д-р Веселин Хаджиев отговаря напълно на изискванията по чл.77, т.3 и т.4 във връзка с чл. 86, ал.2, ал.3 и ал.4 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности (в случая „професор“) в Икономически университет – Варна. Публикационната дейност на кандидата отговаря на професионалното направление 3.8 Икономика, научна специалност „Статистика и демография“ (Статистика).

6. Количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа

Доц. Веселин Хаджиев има активна преподавателска работа. От приложените справки за учебните 2011/2012 г., 2012/2013 г. и 2013/2014 г. се вижда, че основната му преподавателска дейност е в ОКС „Бакалавър“. Тя е в границите между 300 и 320 часа. Той води учебни курсове в хорариум 45/30 часа и с хорариум 30/30 ч. В ОКС „Магистър“ учебната му натовареност е между 6 и 12 часа. Учебната дисциплина „Статистика“ (Въведение в статистиката) по която е обявен конкурса е с хорариум 45/30 часа и се намира във фундамента на учебните планове на всички специалности в ИУ-Варна. Тя е с 5 кредита. Доц. В. Хаджиев е преподавател и по учебните дисциплини „Статистически изследвания“, „Банкова статистика“, Статистика на външната търговия“, „Финансова иконометрия“, „Статистически и иконометричен софтуер“ в ОКС „Бакалавър“ и в ОКС „Магистър“ по „Технически анализ“, „Иконометричен анализ“ в специалност „Прогнозиране на финансовите пазари“. Участвал е в разработването на 12 учебни програми от тях 7 самостоятелно. В творческата автобиография е отбелязано, че той има втора квалификация „Правоспособен преподавател по икономически дисциплини“. За потребностите за своята учебно-преподавателска дейност той е участвал в написването на учебници по „Статистика“ в съавторство, по „Статистически и иконометричен софтуер“ в съавторство и самостоятелно по „Статистика на външната търговия“ и по „Икономическа статистика“. Участвал е в написването на „Сборник от решени и нерешени задачи по „Въведение в статистиката“ в съавторство и самостоятелно на „Справочник по статистика“ с формули, с контролни задачи и тестове. Учебниците и учебните помагала са рецензирани с препоръки за тяхното отпечатване.

Доц. Веселин Хаджиев е ръководил и двама докторанти на самостоятелна подготовка, които работят в катедра „Статистика“. От тях гл. ас. Любомир

Любенов е защитил дисертация за ОНС „Доктор“ през 2013 г., а ас. Константин Капитанов е зачислен през 2013 г. в докторантура и работи в законоустановения срок.

Количествените и качествени оценки на учебно-преподавателската работа на доц. д-р Веселин Хаджиев показва, че той е академичен преподавател с дългогодишен опит и конкретен принос в обучението на студентите с възможности за работа в екип. Това е основание да се приеме, че са спазени изискванията на чл. 77 т.2 във връзка с чл. 86, ал. 5 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна, в случая за заемане на академичната длъжност „професор“.

7. Идентифициране на приносите в научно-изследователската работа. Оценка на цитиранията на кандидата. Оценка на качеството на разработените публикации от езикова гледна точка.

Приемам приложената справка за научните и научно-приложните приноси в публикациите на доц. д-р Веселин Хаджиев, формулирани чрез самооценки.

Според мен приносите и приносните моменти в изследванията на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“ по направление са:

По първо направление са изследванията на външната търговия: 1) приносен момент е разширяване и обогатяване, чрез критичен анализ и оценка на литературни източници, на влиянието на глобализацията, регионализация и институционализацията върху външната търговия при което специализацията от билатерална се превръща в мултилатерална (№1.1, стр. 65); 2) приносен момент е възприемането на идеи за специализацията от новата търговска теория на П. Крюгман, която все повече се определя от икономииите в мащаба на производството (№ 1.1, стр. 68); 3) принос е предлагането на обобщен подход за изследване специализацията на износа за разкриване на общата тенденция в изменението на проявените сравнителни предимства, основани вектори от евклидови разстояния (№1.1, стр. 104-107); 4) принос е предлагането на йерархичен клъстърен анализ с дендрограми за оценка на общо проявените сравнителни предимства по страни и стокови групи (№1.1, стр. 145 – 156); 5) Принос е разработването на цялостна методика, която е експериментирана, за оценки на неравномерностите в специализацията на износа по страни и стоки, породени от различната степен на обработките на стоките (№1.1, стр. 16-17, 65, 68, 104-107 и 145-156).

По второто направление са изследванията на търговските банки: 1) принос е предлаганата методика, която е експериментирана за оценка на сравнителната ефективност на търговски банки с използвана на Data Envelopment Analysis (DEA) с 9 променливи (4 входящи и 5 изходящи) чрез сравняване на два основни модела: с постоянна и с променлива ефективност (№9.6, стр. 25-33); 2) принос е предлаганата методика, която е експериментирана, за управление на финансовия резултат на българските търговски банки чрез обезценка на вземанията по отпуснатите кредити, която включва: 1) създаване на база данни от пълни годишни отчети; 2) експериментиране на множествен линеен регресионен модел с 11 променливи от тях 2 дъми-променливи в три варианта и 3) сравнителен анализ на значимите регресионни коефициенти със

съдържателния им анализ (№ 2.1, стр. 295-309); 4) приносен момент са обобщенията за рисковете при използване на панелни по своята природа данни и класически регресионен анализ, които изискват разработка на специфични иконометрични модели поне в три варианта (№10.7, pp.45-50); 5) приноси моменти има в обобщенията за връзката между бюджетните дефицити и икономическия растеж, направени чрез критична оценка и анализ на публикации и емпиричен модел на корелационна и на регресионна зависимост с които достига до извода, че бюджетен дефицит до 3 %, осигурява икономически растеж също до 3 % (№ 20.5, стр. 119-122).

По трето направление са изследванията на автора свързани с прогностичните биометрични модели за оценка на риска в екип с водещи специалисти в областта на медицината. Личният принос на автора в този цикъл от публикации (публикувани на английски език) е в проектиране и изграждане на информационна база с рандомизация на използваните извадки, оценки и тестване на биометрични модели чрез използване на логистична регресия, ROC анализ, COX регресия, Kaplan-Meier Analysis, log-rank test, χ^2 - test и разработване на оригинална методика за построяване на номограми (№24.9, стр. 109-116). Трябва да се отбележи активното участие на доц. д-р Веселин Хаджиев при тълкуване на крайните резултати от експериментите в екипа от специалисти-медици (Обсъжданите резултати са представени в публикациите №№ 17.2, 6.3, 7.4, 18.3, 21.6, 22.7, 8.5, 24.9, 23.8, 25.10 и 12.9). От тях 3 статии и 5 научни доклади са публикувани в международни списания с импакт-фактор.

Четвърто направление е за обучението по статистика: 1) приносен момент са обобщенията за обучението по статистика в информационното общество на основата на действащ учебен план с предлагане на насоки за развитие (№16.1, стр. 339-344); 2) приноси моменти имат обобщенията за използване на новите информационни технологии в обучението по статистическите дисциплини (№19.4, стр. 343 – 347). 3) Написаните учебници и учебни помагала (самостоятелно и в съавторство) имат своето място при обучението на студентите по статистика с методологични концепции, приложни аспекти и използване на статистически и иконометричен софтуер.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Статистика и демография“ (Статистика) е представил справка за влиятелност. От нея става ясно, че личният му импакт-фактор за публикувани статии е 3.240, а за публикувани резюмета 2.554 или общо 5.794. Той се отнася за публикациите свързани с прогностични биометрични модели за оценка на риска. Посочени са и 2 статии в реферираните списания „Народостопански архив“ и „Икономическа мисъл“ и 3 статии на англ. език в „Socio-economic Research Bulletin, EURASIA и TEM Journal. Посочени са 13 цитирания главно на учебници самостоятелно и в съавторство, от тях 1 статия и 1 студия.

Във всички публикации на автора правилно се използват научните термини в областта на статистиката. Езикът му е на научно равнище.

8. Критични бележки и препоръки

1) Добре би било рецензираната научна продукция да се даде в последователна номерация.

2) Препоръчвам в бъдещата изследователска работа на кандидата да се посочват резултати от ръководените от него научни проекти и тези в които е експерт.

9. Заключение

На основата на чл.29, 29а, 29б от ЗРАСРБ, чл. 60 и 61 от ППЗРАСРБ и чл. 77 във връзка с чл. 86 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна, представените научни публикации, извършената учебно-преподавателска работа и личните качества на кандидата за академичната длъжност „професор” като утвърден преподавател, изследовател и администратор давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дейностите му по съвкупност.

Предлагам на членовете на Уважаемото жури да гласуват ПОЛОЖИТЕЛНО кандидатът доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев да заеме академичната длъжност „професор” в професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Статистика и демография” (Статистика) за нуждите на катедра „Статистика” към факултет „Информатика” при ИУ-Варна.

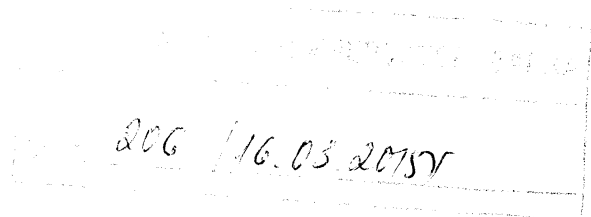
12.03.2015 г.

гр. Варна

Рецензент:

/проф. д-р ик.н. Димитър Радилъв/

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ПО КОНКУРСА ЗА ЗАЕМАНЕ НА
АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“
КЪМ ИКОНОМИЧЕСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ –
ВАРНА**

В отговор на заповед № РД 06-21 от 05.01.2015 г. на Ректора на Икономическия университет – Варна

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Статистика и демография (Статистика)“, обявен в Държавен вестник, бр. 93 от 11.11. 2014 г. за нуждите на Икономическия университет – Варна **с кандидат д-р Веселин Иванов Хаджиев**, редовен доцент в катедра „Статистика“ при Икономическия университет - Варна

Рецензент: проф. д-р Надежда Александрова Николова
София, 1164, ул. „Милин камък“, № 65; тел. 02/866 44 30
Член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“, съгласно заповед на Ректора на Икономическия университет – Варна и решение на Научното жури от 14.01.2015 г.

I. Данни за конкурса

Основанията за обявяване на конкурс за професор са посочени в заповедта на Ректора от 05.01.2015 г. – чл. 81, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна, във връзка с чл. 4 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и решение на Факултетния съвет на факултет „Информатика“ (Протокол № 30 от 15.12.2014 г.). Със същата заповед е определен и съставът на Научното жури, което на заседанието си от 14.01.2015 г. определя рецензентите и членовете, представящи становища.

II. Данни за кандидата – биографични и кариерно развитие

На конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ по „Статистика“, научна специалност „Статистика и демография“ се е явил само един кандидат: доцент д-р Веселин Иванов Хаджиев, редовен „доцент“ в катедра „Статистика, факултет “Информатика“ при Икономическия университет – Варна.

Веселин Хаджиев е роден на 08.03.1958 г. в с. Бояново, област Ямболска. Завършил е висше образование във ВИНС „Д. Благоев“ – Варна със степен бакалавър и магистър с две квалификации „Икономист по обработка на данни“ и „Правоспособен преподавател по икономически дисциплини“. В периода 1993 – 1998 г. е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Статистика“. През 1998 г. успешно защитава дисертационен труд на тема: „Статистическо изследване на еластичността на международните транзакции със стоки спрямо валутния курс“ и придобива образователната и научна степен „доктор“ по икономика, специалност 05.02.06 „Статистика и демография“ (диплома № 25381, издадена на 28.09.1998 г.). От 1984 г. постъпва като асистент, ст. асистент (1987), гл. асистент (1993). След участие в конкурс, обявен от Икономическия университет – Варна от 2002 г. придобива научното звание „доцент“ (Свидетелство за научно звание № 21577 от 09.12.2002 г.) по научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография (Статистика)“. Преподава лекционни курсове в *Икономически университет – Варна* по Статистика, Въведение в статистиката, Статистика на външната търговия, Банкова статистика, Финансова иконометрия, Статистически и иконометричен софтуер, Иконометричен анализ, Технически анализ; във *Варненския свободен университет* „Митническа статистика“ (от 2001 г.). Осъществявал е и международна преподавателска дейност в *Университета Екс ан Прованс, Франция* (2006 г.) с преподаване на дисциплината „Методи за иконометрично моделиране на финансови серии и работа с иконометричен софтуер“. Характерно в кариерното развитие на доц. В. Хаджиев с активното му участие в научноизследователска дейност – в осем изследователски проекта, в т. ч. като ръководител на три, а в останалите като експерт.

Професионалното израстване на кандидата е съпътствано и с участие в редица специализации и придобиване на квалификации и професионални умения, съответно по информационни технологии, анализ на динамични редове, по система на националните сметки, приложен регресионен анализ, бизнес английски, програмист на миникомпютри. Владее писмено и говоримо английски език, ползва и руски.

На конкурса за професор доц. В. Хаджиев се явява общо с 31 година професионален стаж в областта на статистиката, който обхваща както обща теория на статистиката, така и отраслево-предметни статистики (посочени по-

горе), по които извежда самостоятелни учебни дисциплини. В научните му интереси влиза и участие в една специализирана област – медицински изследвания.

В момента работи освен като преподавател и ръководител на катедра „Статистика“ и като заместник-ректор по НИД.

Специално след първата хабилитация (2002) доц. д-р В. Хаджиев извършва паралелно, както преподавателска, така и значителна изследователска дейност, което му е позволило да обогати квалификацията си и да се утвърди като експерт и консултант в областта на приложната статистика.

Посоченото до тук ми дава достатъчно основание за обща положителна оценка за участие доц. В. Хаджиев в настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност “професор“.

Законовите изисквания за заемане на тази длъжност са налице, както следва:

- ✓ доц. В. Хаджиев е „доктор“ от 1998 г.;
- ✓ доц. д-р В. Хаджиев се хабилитира като доцент през 2002 г. и към настоящия момент заема академичната длъжност „доцент“ вече 13 години при изискуем минимум от две години:
 - ✓ Извежда самостоятелни лекционни курсове по няколко статистически дисциплини (посочени по-горе);
 - ✓ научен консултант на двама докторанти, от които един е успешно защитил дисертационен труд през 2013 г.;
 - ✓ перманентно работи със студенти и докторанти и е издал ръководства за дипломни работи в ОКС Бакалавър и ОКС Магистър.

III. Обобщено описание на представената за рецензиране научна продукция

Представеният от доц. В. Хаджиев Списък на публикациите съдържа: А. Публикации за участие в конкурса за професор; Б. Публикации за участие в конкурса за доцент и В. Публикации по дисертационен труд.

В конкурса за професор кандидатът участва с 31 публикации, реализирани в периода 2002 – 2014. Интензивен период на публикуване е от 2010 г. и обхваща 27 броя или 77,4% от публикациите. В годините от 2002 до 2009 се наближава перманентно участие с поне 1 публикация и само в две години (2005 и 2007) няма посочени. Основно публикациите, с които доц. В. Хаджиев участва в конкурса са по обявената научна специалност „Статистика и демография (Статистика)“.

Анализът на данните за публикациите по вид, обем и структура позволява да се дадат обобщени количествени оценки и същевременно да се посочат изводи, произтичащи от анализа:

1) Обемът на научната продукция е 1229 с. (76,8 п.к.), като самостоятелните публикации заемат 45,2% (14 бр.), а в съавторство са 17 бр. (54,8%). При статиите и докладите в съавторство кандидатът е заемал: първо място в 3 броя, второ – в 4 броя и трето – в 4 броя, или 64,7%.

2) Представена е самостоятелна монография издание на издателство „Наука и икономика” – Варна с обем 241 с. (15,2 п.к.), посветена на специализацията на износа в съвременните условия на международна търговия, съответно рецензирана от проф. д-р ик.н. Д. Радилев и проф. д-р Данчо Данчев. Изданието съдържа критичен преглед на задълбочен изследвания на известни учени и институции. Извежда се обобщението, че международната търговия със стоки в съвременните условия се характеризира с асиметрична специализация на износа. Изложението се базира на богата библиография по проблема, обект на научното изследване в монографията – общо 193 заглавия, от тях само 25 публикации на кирилица и 8 интернет адреса и останалите основно на английски език на отделни автори и институции (европейски и световни). В документите по конкурса (Протокол № 7 от 14.04.2014 г.) е посочено, че монографията е обсъдена на катедрен съвет с препоръка за отпечатване.

3) През 2002 г. излиза и 1 студия (24 с.), посветена на еластичността на износа и вноса спрямо валутния курс, изследвана с помощта на коинтеграционния подход. Студията е университетско издание, съответно рецензирана.

4) Научните статии – 12 броя от тях са публикувани в специализирани научни издания у нас, съответно с редакционни колегии и ISSN, като Годишник на ИУ – Варна, Известия, списания на ИУ – Варна. Народостопански архив, Икономическа мисъл, Икономика и управление и публикации в чужбина – 7 статии на английски език (№ 6, 7, 8, 10, 12, 14, 15).

5) Участие в научни конференции (национални и международни) общо с 10 публикации, от които самостоятелни са 4 (№ 16, 19, 20, 24), издадени в сборници в България и в съавторство – 6 (№ 2, 3, 6, 7, 23, 25), публикувани в чужбина на английски език. Те са в областта на медицински изследвания, в които доц. В. Хаджиев участва като автор–експерт по използване на статистическите методи и модели в тези изследвания.

6) В справката за влияние кандидатът е представил 12 цитирания, от тях 6 в български издания и 6 - в чужбина. По-голяма част от тези цитирания са в периодични издания и сборници. В издания с импакт-фактор са посочени 8 публикации, а в реферирани наукометрични бази-данни са отразени 14 заглавия.

7) Откроява се интересния подход на кандидата да представя своите гледни точки и да търси по-широка аудитория, с която да споделя и да привлича интереса към статистическите изследвания. Прави чест на доц. В. Хаджиев, че 15 от общо 31 публикации са препечатани в чужди издания, или са 2-ро и 3-то

издание на български, т. е. не са декларирани за участие в текущия конкурс. Този начин на представянето на 1 публикация в различни издания и на различни езици разширява публикационното пространство на автора и популяризира подхода, резултатите, идеите и констатациите сред научната общност.

Силно впечатление ми прави методичния подход на кандидата да развива и надгражда, като във верига, публикациите с нови идеи, методи, модели и така да обогатява интерпретациите.

8) Като цяло представените публикации са издържани в теоретико-методологично отношение с прегледен икономически и статистически акцент върху изследвания проблем, в който аналитичния подход е реализиран със съвременния инструментариум на статистическия софтуер.

IV. Научни постижения и приноси

Научната продукция на доц. В. Хаджиев е ориентирана към проблеми с перманентна актуалност и значение за развитието на статистическите изследвания в страната – *външна търговия, търговски банки, конкретни предметни изследвания*, а също и *отделни аспекти на висшето образование*.

Характерно за публикациите на кандидата е постоянното обогатяване на изследователския подход с подходящ статистически инструментариум и доразвиване на софтуерния продукт.

Обобщено в справката за приносите (научни и научно-приложни) адекватно са отразени резултатите в рецензираните публикации. По тематични направления са посочени 10 постижения (приноси), разпределени както следва:

- изследване на ключови характеристики на външната търговия в съвременните условия на глобалната икономика – 3 броя;
- изследване на важни аспекти от дейността на търговските банки – 2 броя;
- изграждане и тестване на прогностични биометрични модели за оценка на риска – 3 броя;
- отделни аспекти на висшето образование – 2 броя.

Към *първото направление* се отнасят тези приноси, в които се разработват подходи и предлагат решения на проблеми за специализацията на износа в условията на глобализираща се икономика и задълбочаваща се дивергенция между страните. Тук кандидатът предлага и апробира иновативен изследователски подход, условно наречен *подход на общо проявени сравнителни предимства* (№№ 1.1, 11.8, 13.10, 15.2).

На основата на разработения подход на общо проявени сравнителни предимства емпирично се доказва хипотезата за наличието и продължителността на асиметрична специализация на износа в съвременните условия на външната

търговия. Тук авторът решава редица информационни, методологични и статистически проблеми, което позволява страните от СТО да се разпределят в две групи – изнасящи, предимно суровини и ниско обработени стоки и изнасящи високо обработени стоки (№№1.1, 11.8, 13.10, 14.11, 15.12).

Като се основава на коинтеграционния подход доц. Хаджиев разработва иконометричен модел за оценяване на еластичността на износа и вноса на България и на тази база прави обобщения за краткосрочната и дългосрочната еластичност на външната търговия спрямо валутния курс (№ 3.2).

Към *второто направление* на основата на метода „анализ на сравнителната ефективност“ са направени обобщения за оперативната ефективност на търговските банки в България, което позволява те условно да се разделят на ефективни и неефективни. На тази база са изведени аргументирани предложения за достигане границата на ефективност от неефективните търговски банки (№ 4.2, 9.6).

Като разработва иконометрични модели, вкл. основаващи се на панелна регресия доц. В. Хаджиев прави ценни обобщения за склонността на българските търговски банки да обезценяват кредити с цел „заглаждане“ на финансови резултати. Тук са достигнати полезни резултати относно оперативната ефективност и управление обезценката на кредити (№ 2.1, 10.7).

Към *трето направление* – прогностични биометрични модели за оценка на риска доц. В. Хаджиев, в съавторство с водещи специалисти от областта на медицината на основата на ROC анализ валидира и препоръчва за употреба в България прогностичните монограми за оценка на риска на John Hopkins Hospital. Memorial Sloan-Kettering Cancer Center. Godoy и Briganti, използвани при лекуването на пациенти с рак на простатната жлеза. Тук авторът решава важни информационни методологични и статистически проблеми (№№ 6.3, 7.4, 12.9, 17.2, 23,8).

Също така в екип на основата на методът на Kaplan-Meier и Cox proportional hazards regression model доц. В. Хаджиев извършва сравнителни изследвания на шансовете на преживяемост и рисковете от възникване на рецидиви при лекуването на пациенти с рак на простатната жлеза. За целта са разработени специални калкулатори и номограми и на основата на различни променливи е възможно да се изчисли потенциалния риск, да се изготвят биометрични модели за преживяемост (№№ 8.5, 18.3, 21.6, 22.7, 25.10).

С подчертано развит усет за последователност в научни изследвания авторът разработва и предлага оригинална методика за построяване на прогностична номограма с четири детерминиращи фактора (№ 24.9).

Към *четвъртото направление* – аспекти на висшето образование са изказани виждания за обучението по статистика в информационното общество (№ 16.1, 19.4); използването на дистанционна форма на обучение; и най-вече

създаване на умения за работа със сложни софтуерни продукти (№№ 27.2, 29.4, 30,5).

Като цяло силната логика, съчетана с последователна хронология пронизва публикациите на доц. В. Хаджиев, представени за участие в конкурса за заемане академичната длъжност „професор“. Публикациите с които имах възможност целенасочено да се запозная и да вникна в кариерното развитие на доц. В. Хаджиев са основание да обобщя, че Икономическия университет – Варна дава на академичната научна общност един висококвалифициран и ерудиран преподавател и изследовател в областта на статистиката, което за България е постижение.

Анализът на кандидата в конкурса като статистик-изследовател е показателен за всички статистици, които имат потребност и желание да участват в конкретни предметни изучавания и да обогатяват със статистически знания икономическите изучавания, необходими за вземане на адекватни управленски решения.

V. Учебно-преподавателска дейност на кандидата

Доц. д-р Веселин Хаджиев има многогодишен педагогически стаж като преподавател в ИУ – Варна от 1984 г., когато постъпва като асистент в катедрата „Статистика“. Учебната натовареност на доц. Хаджиев за последните учебни години (2011 – 2015), съгласно представените справки влиза за ОКС „Бакалавър“ 93,3 часа и ОКС „Магистър“ на 21 часа. Извънаудиторна заетост не е посочена. През посочените години кандидатът извежда лекции по дисциплините:

- ✓ Въведение в статистиката;
- ✓ Въведение в статистиката на английски;
- ✓ Статистически изследвания;
- ✓ Финансова иконометрия;
- ✓ Банкова статистика

Лекционните курсове са обезпечени със съответни учебници и учебни помагала – съгласно списъка на публикациите (от № 26 до №31). Тук от значение е да се посочи, че при по-голяма част от тези публикации е реализирано 2-ро и 3-то издание. Кандидатът е осъществил научно ръководство на двама докторанта, от които един е успешно защитил дисертационен труд през 2013 г.

З а к л ю ч е н и е

Доцент д-р Веселин Иванов Хаджиев участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ с научни публикации, учебна литература и преподавателска дейност с обем и структура напълно удовлетворяващи законовите и нормативните изисквания, посочени в Правилата за условията и

реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ-Варна - членове 77 и 86.

Както беше посочено кандидатът е с дългогодишен преподавателски стаж в областта на статистиката, разработва със статистически инструментариум актуални изследвания с приложен акцент в отделните публикации от областта на външната търговия, търговските банки, прогностични биометрични модели за оценка на риска, качеството на обучението на студентите в ИУ-Варна и др., с което привнася в икономическите изследвания съвременния аналитичен статистически инструментариум. С пълна убеденост ще гласувам в научното жури с „да“.

Въз основа на обстоен анализ на цялостната дейност на кандидата в кариерното му развитие, заключавам, че той притежава всички педагогически и научноизследователски качества за заемане академичната длъжност „професор“ по научна специалност „Статистика и демография“ (Статистика) по професионално направление 3.8 Икономика.

Посоченото ми дава основание да оценя **положително** цялостната дейност на кандидата и да предложа на почитаемото научно жури да подкрепи кандидатурата на доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев за заемане академичната длъжност „професор“ към катедра „Статистика“ при факултет „Информатика“ на ИУ- Варна и научното жури да предложи на Факултетния съвет на факултет „Информатика“ да изберат доц. д-р Веселин Иванов Хаджиев за заемане на академичната длъжност „професор“ по научна специалност „Статистика и демография“ (Статистика) по професионално направление 3.8. Икономика.

11.03.2015 г.
С о ф и я

Рецензент: (M)
/проф. д-р Н. Николова/